

Janne Kauppi

24.6.2026

Energiavirasto
Opastinsilta 12
00520 Helsinki
kirjaamo@energiavirasto.fi

Lausuntopyynnön asianumero: 1739/040300/2026

Lausunto kuulemiseen tasevastaavien ehdoista ja edellytyksistä

ET kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja toteamme kantanamme seuraavaa.

Tuotannon huomioiminen vakuuskaavassa (*V_{tuotanto}*)

Pidämme hyvänä, että Fingrid on vastannut Energiaviraston ja alan vaateisiin ja arvioinut, kuinka tasevastaavien tuotanto voidaan huomioida vakuuden asettamisessa vastapuoliriskiä alentavana tekijänä ja pidämme tuotannon huomioimista askeleena oikeaan ja oikeudenmukaiseen suuntaan.

Esitetyt prosenttiosuudet aiheuttavat kuitenkin sähköntuottajille kannettavaksi perusteetonta rahoituskustannusta, mikä voi heikentää yhtiöiden vakaavaraisuutta ja kykyä investoida. Selvityksen johtopäätöksissä on kirjattu seuraavasti:

”Vakuusvaateen laskennassa huomioidaan 75 % tuotannosta, joka on tuotettu taseselvitysjaksoilla, joiden vuorokausimarkkinan hinta on korkeampi kuin keskimääräinen vuorokausimarkkinan hinta ja 25 % tuotannosta, joka on tuotettu taseselvitysjaksoilla, joiden vuorokausimarkkinahinta on alempi kuin laskettu vuorokausimarkkinan keskihinta.”

Tätä johtopäätöstä Fingrid perustelee selvityksessään kohdassa 4.2.1 *”Säätökykyinen tuotanto pienentää tasevastaavan riskiä enemmän kuin joustamaton tuotanto. Tässä kehitettävässä vakuusmallissa tuotannon säätökyky arvioidaan tarkastelemalla, onko tuotanto ajoitettu vuorokausimarkkinan keskimääräistä kalliimmille vai halvemmille taseselvitysjaksoille.”*

Olemme perusteluista eri mieltä seuraavin perustein:

1. Tuotannon tasepoikkeamariski ei riipu suoraan voimalaitoksen säätökyvystä, vaan siitä, miten hyvin koko tuotanto kyetään toteuttamaan suunnitellusti vuorokausimarkkinalla toteutettuihin kauppoihin ja päivän sisäisen markkinan ennustevirheitä kompensoiviin kauppoihin verrattuna. Yhden tarvittavaan poikkeamasäätöön kykenemättömän voimalaitoksen tasepoikkeamaa voi korjata myös toisella säätökykyisellä voimalaitoksella tai sähkövarastolla.
2. Kaavassa käytettyjen painokertoimien perustelu on epälooginen. Kertoimia perustellaan säätökyvyn riskiä pienentävällä ominaisuudella, mutta toisaalta todellisen säätökyvyn huomioiminen kaavassa jää puutteelliseksi. Kaavassa kaikki tuotanto tarkastellaan yhtenä tuotantona, riippumatta sen säätökyvystä. Yhtiöillä on kuitenkin erilaisia tuotantoportfolioita,

ja ne voivat koostua esimerkiksi pelkästään vesivoimasta, tuulivoimasta tai ydinvoimasta tai niiden kombinaatioista. Esitetystä kaavassa kokonaistuotanto, riippumatta siitä, minkälaisesta tuotannosta se koostuu, arvostetaan vain 25 % osuudella taseselvitysjaksoilla, joissa hinta on spot-keskihintaa alhaisempi ja täsmälleen sama tuotantoportfolio arvostetaan 75 % osuudella silloin, kun hinta on taseselvitysjaksoilla keskihintaa korkeampi. Lisäksi kaava voi johtaa siihen, että tilanteessa, jossa 7 päivän aikajaksolla on yhtenä päivänä hyvin paljon muita päiviä korkeampi hinta, kuuden päivän osalta tuotannosta huomioitaisiin vain 25 %.

Vaihtoehtoisesti tuotannon huomioiminen vakuuskaavassa voisi helpottua ja tulla tarkoituksenmukaisemmaksi, jos käytössä olisi useampi laskentamenetelmä. Kuten edellä kuvattiin, on erilaisia yhtiöitä ja tuotantoportfolioita. On pohdittava, onko välttämätöntä yrittää saada sama kaava toimimaan hyvin erilaisille tuotantomuodoille ja portfolioille riippumatta ennustettavan säävarman tuotannon ja sääriippuvan tuotannon määrästä. Ehdotettu malli on jonkinlainen kompromissi, joka soveltuu huonosti molemmille.

ET:n muutosehdotukset:

1. Esitämme tuotantoon kohdistuvia prosentteja korotettavaksi huomioimalla tuotanto täysimääräisesti (100 %). Tässä tapauksessa tuotannon epävarmuudet voitaisiin huomioida kaavassa toisella tapaa; tai
2. Useampi vaihtoehtoinen laskentamenetelmä, joissa huomioidaan paremmin tuotannon aiheuttama todellinen riski.

Tasepoikkeama ($S_{tasepoikkeama}$)

Ehdotuksessa sanotaan: *”Ensimmäinen osa summasta koostuu tasevastaavan todellisista tasepoikkeaman osto ja myyntikustannuksista 8 päivältä (tasepoikkeamakustannukset alkaen 14 päivää ennen ja päättyen 21 päivään ennen kuluvaan päivään). Toinen osa summasta lasketaan käyttäen itseisarvoja tasepoikkeaman volyyymeista 13 päivältä (alkaen 14 päivää ennen ja päättyen 26 päivää ennen)”*

Pidempi aikajakso tekisi vakuusvaateista ennustettavamman ja ymmärryksemme mukaan ehdotetut muutokset kasvattaisi vakuusvaateen vaihtelevuutta. Esimerkiksi jos referenssinä käytettäisiin pidempää jaksoa (esim. 2*13 päivää), kuvaisi luku todennäköisesti paremmin tulevaa tasepoikkeamaa. Vaihtoehtoisesti referenssiaikaa voisi muuttaa siten, että se ei olisi osin päällekkäinen kaavan ensimmäisen osion kanssa.

Samaan tapaan $P_{keskihinta}$ -termin osalta pidempi määräysaikajakso takaisi vakaamman ja ennustettavamman vakuusvaateen vähentämällä termin arvon heiluvuutta.

Lisäksi ehdotettu kaava voi johtaa poikkeustilanteissa epärealistisiin oletuksiin tasepoikkeaman määrästä. Mikäli esimerkiksi 7 päivän sisällä laitosyksikkö vikaantuu kaksi kertaa aiheuttaen tasepoikkeaman, olettaa kaavan ennusteosio sen, että laitosyksikkö vikaantuu kaksi kertaa uudestaan tulevina päivinä, vaikka vikatilanne olisi äärimmäisen harvinaisen.

ET:n muutosehdotukset:

1. Referenssinä käytettävän ajanjakson pidentäminen esimerkiksi 13 päivää -> 2*13 päivää; tai
2. Referenssiajan muuttaminen siten, että se ei olisi osin päällekkäinen kaavan ensimmäisen osion kanssa

Minimivakuusvaade

Tasevastaavien minimivakuusvaadetta esitetään nostettavaksi 40 000 eurosta 200 000 euroon. ET:n näkemyksen mukaan uusi taso vastaisi paremmin nykymarkkinan kasvanutta riskitasoa ja paikkaisi myös dynaamisen vakuuskaavan puutteita kattamalla vastapuoliriskit uusien tasevastaavien osalta. Täten pidämme pitää minimivakuusvaateen korotusta oikeasuuntaisena ja hyväksyttävänä.

Haluamme kuitenkin huomauttaa, että minimivakuusvaateen korottaminen kasvattaa markkinalle pääsemisen kynnystä ja voi siten vaikuttaa negatiivisesti kilpailuun ja markkinan tehokkuuteen. Minimivakuusvaateen määräytymisen tulee olla läpinäkyvää ja vakuusvaateiden tulee perustua tosiasiallisiin kustannuksiin ja riskeihin, joten vakuusvaateen määräytymisen perusteita ja minimitason vaikutuksia olisi suotavaa avata ja analysoida avoimemmin.

Energiavarastot

Lähtökohtaisesti sääntöjen tulisi olla samat kaikille osapuolille, ja ohjeistusten sekä määräysten tulee olla yhtenevät. Energiavarastojen netotussääntöjen tulisi noudattaa mahdollisimman pitkälti alan olemassa olevia sääntöjä ja tehorojoja (100 kW ja 1 MW). Netotus pitäisi sallia alle 100 kW kohteelle myös silloin, kun kyseessä on hybridi- tai varastokohde. Kun kohde on yli 1 MW luokassa oleva tuotantolaitos, akkujen lataus pitäisi rinnastaa omakulutukseen myös silloin kun varasto on osana laajempaa monen tuotantotavan laitosta. Täten myös netotus toteutettaisiin kuten omakulutus.

Oikeus päättää yli 1 MW sähkövaraston tai tuotantolaitoksen mallintamisesta erilliseen mittausalueeseen tulee olla myös jakelu- ja alueverkkojen haltijoilla. Edellä mainittuja kohteita voi olla lukuisia saman verkon alueella, joka tekisi taseselvityksestä ja sen valvonnasta kohtuuttoman monimutkaista. Asia voidaan jättää verkonhaltijan ja asiakkaan neuvoteltavaksi, mutta päätöksen tulee olla jakelu- tai alueverkonhaltijan.

Vapaa palaute

Tasevastaavat ovat keskenään hyvin erilaisia. Kaavan, joka palvelisi kaikkia tasevastaavia hyvin, toteuttaminen voi olla hankalaa. Tällöin kaavasta voi tulla sellainen, ettei se aja tarkoitustaan ja aiheuttaa toimijoille ylimääräisiä kustannuksia. Yhden kaavan käyttö johtaa helposti siihen, että osa toimijoista joutuu aiheuttamaan riskiinsä nähden joko yli- tai alivarautumaan. Harkitsemisen arvoista olisi pohtia voisiko käytössä olla useampi eri vakuuskaava tai Nord Poolin tapaan asiakaskohtaisia kertoimia. Pidämme tärkeänä sitä, että vakuusvaateet ovat linjassa tasevastaavan aiheuttamiin riskeihin nähden, mikä voi olla vaikeaa toteuttaa yhdellä kaavalla.

Vakuuslaskennassa ei huomioida riittävästi erilaisia toimijoita, kuten yhteisomisteisia tuotantoyhtiöitä, jotka toimivat tasevastaavina ja toimittavat sähköt kiinteänä toimituksena osakkailleen. Nykyperiaatteet, joihin ei nyt ehdoteta muutosta, johtavat siihen, että samaan riskiin joudutaan varautumaan useaan otteeseen sähkön toimitusketjussa. Sähkön toimitustavasta johtuvat vakuusvaateet voivat johtaa myös siihen, että yhteisomisteisen laitoksen sähköt toimitetaan osakkaille vakuuskuluja välttämättä mitattuna, jolloin laitos ei pääse hyödyntämään säätökykyään tehokkaasti eri markkinapaikoilla. Mitatun toimituksen mallissa tuotantoyhtiö ei ole tasevastaava eikä sille tule vakuusvaateita. Tällöin tuotantoyhtiö ei myöskään voi hyödyntää säätökykyään esimerkiksi päivän sisäisillä markkinoilla. Vakuusmallia tulisi kehittää siihen suuntaan, ettei se ole esteenä säätökyvyn hyödyntämiselle.

Lopuksi korostamme, että erityistä huomiota on kiinnitettävä edelleen markkinoiden poikkeus- ja häiriötilanteisiin, joissa riskinä on, että asetettava vakuus ajaa muutoin vakavaraisen toimijan pois markkinoilta hetkellä, jolloin tuotantoa tarvitaan kipeästi sähköjärjestelmän ylläpitämiseksi ja sähkön riittävyyden varmistamiseksi.

Lisätiedot

Energiateollisuus ry

Janne Kauppi
Asiantuntija, Energiamarkkinat
Energiateollisuus ry
janne.kauppi@energia.fi
+358 50 478 7415